

Begreper innen økonomisk saksbehandling

Innen den økonomiske verden er det i bruk en del begreper som vi til daglig ikke bruker så ofte. Derfor kan det være nyttig å ta med en gjennomgang av disse. Dette kan raskere bidra til å forstå hva som menes, og dermed hva saken dreier seg om. Oversikten nedenfor er hentet fra Fylkesmannsprosjektet i Oslo og Akershus 1998.

Adkomstdokumenter: Dokumenter som gir rettighet til en bolig.

Akkord: Avtale der kreditorene gir betalingsutsettelse eller ettergir noe av debitors gjeld.

Aktiva: Brukes om for eksempel eiendelene i en husholdning.

Amortisering: Begrep som betegner tilbakebetaling av lån etter en fastsatt plan.

Annuitet: Beløp som skal dekke renter og avdrag på et lån.

Avbetalingslån: Finansieringsform der en del av kjøpet betales kontant og resten i avdrag.

Avhending: Overføring, eierskifte, salg.

Avregning: Oppgjør av tilgodehavende mellom personer.

Bankgaranti: Betegnelse på garanti som en bank stiller overfor en tredjepart på vegne av kunden.

Bankklagenemnda: Et organ for løsning av tvister mellom privatpersoner og finansinstitusjoner.

Betalingshenstand: Få utsettelse med betaling.

Betalingsklausul: Bestemmelse i en avtale om hvordan betaling skal foregå.

Bruksnummer: Registreringssystem for grunneiendommer.

Dividendefordeling: Betegnelse på en forholdsvis fordeling av et overskudd på kreditor.

Effektiv rente: Den virkelige rente som betales for et lån. Den inkluderer gebyrer, omkostninger og lignende i tillegg til den nominelle rente.

Eiendomsdokumenter: Kjøpekontrakt, skjøte, målbrev, festekontrakt.

Fstekontrakt: Kontrakt som inneholder avtale om retten til å leie fast eiendom.

Festerett: En rett eller avtale om leie av eiendom eller jord.

Foreldelse: Et pengekrav kan foreldes. Det vil si for gammelt til at kreditor kan kreve det av debitor.

Forbrukerleie: Leie av varer. Leieforholdet kan sies opp med en måneds varsel, men det kan tidligst stoppes når det har vart i tre måneder. Leien man betaler kan også være avdrag slik at man blir eier av varen når leietiden er ute.

Forliksklage: En sak settes i gang ved at det skrives en forliksklage til forliksrådet. En forliksklage er normalt skriftlig og kan være utarbeidet av parten selv eller prosessfullmektig. Det finnes ferdig trykte skjemaer for forliksklage.

Forliksråd: Forliksrådet er en alminnelig domstol. Forliksrådet behandler kun sivile saker. De fleste saker blir avgjort ved avsigelse av uteblivelsesdom.

Frafalle pant: Lånt ut penger mot pant. Man kan frafalle pant av ulike årsaker.

Garanti: Stille sikkerhet.

Gjeldsordning: Hensikten er å gi personer med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi. Søknad om gjeldsordning fremsettes overfor namsmannen. Dersom man oppfyller vilkårene etter loven, kan gjeldsordning innvilges. Lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner av 17. juni 1992 nr. 99 (Gjeldsordningsloven).

Grunnboka: Betegnelse på offentlig register over alle faste eiendommer og selveierleiligheter. Ligger hos sorenskriveren eller byretten og er tilgjengelig for alle.

Gårdsnummer: Registreringssystem for grunneiendommer.

Heftelse: En forpliktelse på en eiendom. Henstand: Betalingsutsettelse.

Hjemmel: Rettslig adgang til å forvalte noe.

Hovedstol: Opprinnelig lånebeløp.

Implementere: Iverksette.

Incentiv: Fellesbetegnelse på premieringsmåter.

Inkasso: Tvangsinndrivelse på pengekrav.

Kausjon: Sikkerhet som en person stiller for en annen persons overholdelse av betalingsforpliktelser.

Konkurs: Det vanlige vilkåret for konkurs er at debitor er insolvent. Det vil si at man ikke kan betale sin gjeld etter hvert som den forfaller. Skifteretten avgjør om vilkårene foreligger og åpner i så fall konkurs i debtors bo. Dette betyr at man ikke lenger kan rå over sine eiendeler. Bobestyrer oppnevnes til å administrere boet. Ved konkurs blir alt kreditor eier taksert og solgt av bobestyrer. Eventuell restgjeld følger debitor.

Konsumprisindeks: Viser endringer i pris på varer og tjenester som den enkelte husholdning forbruker.

Konvertere: Overta, omgjøre. Når et lån konverteres betyr det at et kortsiktig lån omgjøres til et langsiktig lån. Kjente konverteringssituasjoner er når byggelån gitt av bank i byggeperioden omgjøres til husbanklån etter at ferdigattest er utstedt. Konverteringstilsagn er et løfte om langsiktig lån.

Kredittkjøp: Betyr at det er avtalt at kjøpesummen skal betales helt eller delvis etter at man har mottatt varen. Kjøp på avbetaling.

Konverteringstilsagn: Et løfte for eksempel en bank om at et kortsiktig lån skal konverteres i et langsiktig lån senere.

Likviditet: Evne til å betale.

Lånetakst: Uttrykk for pantesikkerheten for fast eiendom og selveierleiligheter. Lånetaksten er beregningsgrunnlaget for lån. Normalt får man låne 80% av lånetaksten hvorav 60% som 1.prioritet og 20% som 2. prioritet.

Medhjelper: Betegnelse på person som namsmannen kan oppnevne i forbindelse med saksbehandling etter gjeldsordningsloven.

Morarente: Strafferente grunnet sen betaling. Anledning til å fastsette morarente eller strafferente følger av Lov om renter ved forsinket betaling av 17. desember 1976 nr. 100.

Namsmann: Utfører tvangsfullbyrdelse av krav. Namsmannen er den instans på kommunenivå som legger ned trekk i lønn, tar utlegg/pant i løsøre/fast eiendom etter bestemmelser i Lov om tvangsfullbyrdelse av 13. august 1915 nr. 7 (Tvangsloven). Se også egen omtale under kap. 4.

Nedkwittering: Reduksjon/nedskrivning av gjeld på en eiendom i grunnboka. Etter hvert som lånet nedbetales nedkwitteres det for pantestørrelsen i samsvar med den reelle gjelden.

Nominell: Pålydende rente.

Obligasjon: Gjeldsbrev. Skriftlig erklæring om at noen skylder en annen penger. En obligasjon er vanligvis omsettelig.

Opptrinnsrett: Rett til å gå oppover i prioritet når de foregående lånene er innfridd. Ved opptrinnsrett kan man gå forover i køen når plassen blir ledig.

Overdragessum: Kjøpesum. Pant: Sikkerhet som skal garantere at et lån blir tilbakebetalt. Det kan tas pant i fast eiendom, verdipapirer og verdigjenstander.

Pantelån: Langsiktig lån med pant i fast eiendom. Panterett: Den som har tatt pant i noe man eier har rett til å forlange tvangsauksjoner over den pantsatte gjenstanden dersom man ikke klarer å betale.

Pantobligasjon: Et dokument (gjeldsbrev/pantebrev) som inneholder en skriftlig erklæring om at man skylder noen et bestemt beløp og hva som stilles som sikkerhet.

Pantesettingsrett: En eiers rett til å pantsette huset sitt.

Partialobligasjon: Det samme som en delobligasjon. Et gjeldsbrev som er en del av en større pantobligasjon. Brukes blant annet i tilknytning til obligasjonsleiligheter.

Prioritet: Fortrinnsrett. Refinansiere: Tar opp nytt lån for å innfri andre forpliktelser.

Resultat: Forskjell mellom inntekter og utgifter en gitt periode.

Rettsgebyr: Jf. Lov om rettsgebyr – 17. des. Nr. 86. 1982. Er en lovfestet offentlig avgift, beregnet med utgangspunkt i et grunngebyr (rettsgebyr). Kan ilegges i h.t. ulike lover: tvangsfullbyrdsloven og inkassoloven.

Salgpant: For å skaffe seg sikkerhet for betaling av restkjøpesummen kan selgeren eller kreditttakeren ta panterett i varen.

Salær: Godtgjøring for tjenester.

Seksjonering: Omgjøring av leiegårder eller borettslag til selveierleiligheter. Seksjonssystemer: Registreringssystem for eiendommer.

Skifte: Fordeling av eiendeler til etterlatte etter et dødsfall eller til ektefeller ved separasjon/skilsmisse. Skifte kan ordnes privat eller offentlig gjennom tingretten. (Funksjonsbetegnelsen skifterett opphørte med virkning fra 01.01.03).

Særnamsmenn: Særnamsmenn er offentlige instanser som med hjemmel i særlovgivning har begrenset adgang til å ta utleggstrekk, men ikke alle former for utleggspant, (unntak: kemneren).

De kan heller ikke tvangsselge gjenstander det er tatt pant i. Vi har følgende særnamsmenn:

- NAV Innkreving, som inndriver bidrag
- Statens innkrevingsentral, som inndriver NRK-lisens, studiegjeld, bøter, regresskrav til staten, saksomkostninger
- Kemneren, som inndriver skatt
- Skattefogden, som inndriver merverdiavgift.

Tinglysing: Registrering av kjøp og salg, kontrakter, avtaler, skjøter og lignende i et offentlig register hos sorenskriveren.

Tingretten: Behandler saker som omhandler tvangsfullbyrdelse. (Funksjonsbetegnelsen namsrett opphørte med virkning fra 01.01.03)

Tvangsfullbyrdelse: Inndrivelse av pengekrav etter bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven.

Tvangsgrunnlag: Det rettslige grunnlaget for en tvangsinndrivelse. Dette kan for eksempel være et gjeldsbrev, en dom i forliksrådet eller liknede.

Uteblivelsesdom: Dom som avsies i forliksrådet dersom den innklagede ikke møter. Slike dommer forkynnes pr post.

Utlegg: Pant med tanke på enten trekk eller senere salg. Når namsmannen tar utlegg i lønn krever han i realiteten at det skal foretas et trekk i skyldners lønn til dekning av et krav. Når namsmannen tar utlegg i løløse eller fast eiendom tar han pant i gjenstander eller fast eiendom som senere skal selges på tvangsauksjon for å dekke kravet.

Utlegsforretning: Betegnelse for arbeidet namsmannen gjør når han tar utlegg.

Vike prioritet: Gi fra seg fortrinnsretten til å få dekket gjelden før andre kreditorer.